

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Articulus III. An liceat alterius peccato materialiter cooperari.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

ARTICULUS III.

*An liceat alterius peccato materialiter
cooperari.*

Resp. Cooperari tantum materialiter, submi-²⁵⁰
nistrando solum materiam & facultatem pec-²⁰
candi, vel exhibendo objectum, licet, si sequen-²⁰
tes conditiones adsint. I. Si tuum opus, vel coo-²⁰
peratio sit secundum se bona, vel saltem indif-²⁰
ferens. II. Si bona intentione, & rationabili ex-²⁰
causa fiat, & non, ut juves alterum peccare.²⁰
III. Si alterius peccatum impedire nequeas, aut²⁰
saltem non teneris, propter causam rationa-²⁰
bilem.

Circa quam notat *Sanch. & Lay.* etsi ejus gra-²⁰
vitas certam regulam definiri nequeat, sed pruden-²⁰
tis judicio metienda sit; tantum tamen gravio-²⁰
rem requiri, I. quantum gravius est peccatum, cu-²⁰
jus occasio datur. 2. quantum probabilius est, te²⁰
non cooperante alterum non peccaturum, aut²⁰
quantum certior est affectus peccati. 3. quantum²⁰
propinquius tua cooperatio peccatum attingit.²⁰
4. quantum minus juris habes ad tale opus. 5. de-²⁰
nique quantum magis peccatum cum justitia pu-²⁰
gnat, idque propter damnum tertii. *Laym. l. 2.*²⁰
3. cap. 13. *Unde resolves hos casus:*

I. Hoc modo licite materialiter cooperatur²⁰
sponsa contrahens cum sponso, quem scit Sa-²⁰
cramentum accipere in peccato mortali. Sciens²⁰
vero eum habere votum castitatis, peccat con-²⁰
trahendo cum ipso, quia ad contractum illicitum

rum

»tum concurrat. *Laym. l. c. ex Sanch. l. 7. de mar. d.*
 »11. num. 11.

» II. Licitè quòque post matrimonium con-
 »tractum materialiter cooperatur conjunx, si
 »conjugi obstricto voto castitatis reddat debi-
 »tum; imò ad id tenetur ex justitia, si eum exi-
 »gentem non possit à proposito avocare. *Ibid.*

» III. Similiter Parochus Eucharistiam licitè
 »potest, & debet ministrare peccatori, & excom-
 »municato, & hæretico occulto, si petat publicè:
 »imò Confessarius præbere debet petenti, etiam
 »privatim, si ex sola confessione ejus peccatum
 »novit. *Ibid.*

» IV. Excusantur à peccato famuli; si ratione
 »sui famulatûs præstent quædam obsequia, quæ
 »sine gravi suo incommodo negare non possunt;
 »ut v. g. vestiant Dominum, sternant equum, co-
 »mittentur ad lupanar, meretrici deferant mune-
 »ra, eidem venienti aperiant ostium: quia hæc
 »tantùm remotè se ad peccatum habent, & sine
 »iis peccatum fieret. Unde tamen non sequitur,
 »alteri cuivis licere ea præstare. *Bon. p. 11. num. 26.*
 »*Azorto. 2. p. 2. l. 12. c. ult. qu. 8. Lay. l. c. Sanch.*
 »*lib. 1. moral. c. 7. num. 21.*

» V. Ad ea opera, quæ propinquitatis se ad pec-
 »catum habent aut juvant, v. g. subjicere hume-
 »ros, admoveere scaldas hero per fenestram ascen-
 »denti ad concubinam, deferre literas amatori-
 »as ad meretricem, comitari ad duellum, &c. non
 »sufficit communis ratio famulatûs, sed exigunt
 »majorem necessitatem & causam, ut licitè fiant;
 »v. g. periculum gravis aut saltem notabilis da-
 »mni, si detrectent. *Ibid.*

» VI. Ob simile periculum excusantur ut pluri-
 »mum

mum caupones, & propolæ in locis, ubi Catho-
 lici vivunt mixti hæreticis, qui ministrant aut
 vendunt carnes die jejunii comesturis; item vi-
 num ebriosis, dum postulant, etsi sciant eos à
 peccato non excusari; quia plerumque pecca-
 tum æquè fieret, subministrantibus aliis, & ipsi
 damnum notabile paterentur, dum paulatim
 nemo ad eos veniret. *Sanch. n. 16. Bonac. &c.*
 Quòd si tamen hæ rationes non adessent, non
 excusarentur: Unde non licet ea patrifamilias
 (ut nec cœnam die jejunii) ministrare suæ fami-
 liæ, neque cauponi illi, præter quem non sunt
 alii, nisi tamen alia gravior causa cogeret. *Ibid.*

VII. Ea, quæ ad peccatum proximè concur-
 runt, vel inducunt, vel cum justitia pugnant; etsi
 ex genere suo sint indifferentia, v. g. hero alte-
 rum occisuro gladium dare, ostendere illum, qui
 ad necem quæritur, compulsare campanam (si-
 ne scandalo tamen) ad concionem hæreticam,
 meretricem, etsi conductam ac paratam, è do-
 mo evocare, & ad herum deducere, furi scalam
 applicare, gerenti injustum bellum dare mutuas
 pecunias, pagum hæretico domino vendere,
 gravissimam causam requirunt, hoc est, merum
 tanti mali, quod secundum leges charitatis ne-
 mo teneatur subire ad evitandum malum alte-
 rius, v. g. si aliàs occidendus esset. *Laym. n. 4.*

VIII. In civitatibus, in quibus id vitandi ma-
 joris mali causa permissum est, licet domum lo-
 care usurario (excipit tamen jus alienigenam)
 & meretricibus; maximè si alii conductores de-
 sint; nisi tamen meretrices graviter nocerent
 vicinis honestis, vel ob fitum ansam majorem
 darent peccatis. *Sanch. n. 20. Bon. l. c.*

O

IX. Ex-

268

IX. Excusantur à mortali, imò etiam veniali, si causa adfit, artifices, qui faciunt, aut vendunt res indifferentes, quibus quis bene potest uti, licet plurimi abutantur, v. g. aleas, fucos, gladios. Ratio, quia remotè tantùm ordinantur ad peccatum; & simpliciter impedire non possunt. Quòd si tamen abusus esset contra justitiam, non liceret, v. g. si occisuro dares gladium, ob magnum pretium, quod offert: Item, si quis sciat, hunc innocentem non pervertendum, nisi per has suas merces, quia modicum lucrum certæ salutis alterius est postponendum. *Sanch. l. c.*

X. Excusantur etiam, qui ob justam causam vendunt agnum Iudæo, vel infideli, usuro ad sacrificium, Item, qui Iudæorum Synagogas, hæreticorum templa, legitimo Magistratu permittente, ædificant, vel restaurant; præsertim si fieret æquè sine ipsis. *Navar. l. 5. conf. 1. de Iudæis. Lay. n. 4.* Venena autem vendere, nisi iis, qui bene usuri putantur, v. g. ad confectioem colorum, vel medicinam, non licet; v. *Sanch. n. 17.* Unde venditio veneni, quod non servit nisi ad hominis occisionem, simpliciter est mala.

XI. Christiani captivi, ex gravi metu, in trirēnibus Turcarum vel hæreticorum, licitè remigant contra Catholicos: sarcinas, machinas, arma ad bellum necessaria convehunt, propugnacula ædificant, ita probabiliter *Less. l. 2. c. 9. dub. 18. Sanch. n. 18. Suar. Lay. l. c. contra Tol. & alios*, qui docent, peccare mortaliter. Quòd si tamen eo loco res esset, ut hæc negantes magno periculo classē Christianam eriperent, vel victoriam conferrent, tenerentur tantum

bo-

bonum vitæ suæ anteferre, *Suar. Less. Sanch. l. c. 29*

XII. Incolæ urbis vel provinciæ, quam Ty-
rannus occupavit; licitè manent inter iniquos
possessores, eosque cogente imperio juvant ex-
cubiis, fossione, contributione; idque ex legiti-
mi Principis præsumpto consensu: ex quo etiam
etalia obsequia licitè promittunt cum juramen-
to, ad majora mala sua, & legitimi Principis de-
clinanda, *Lay. n. 5.*

XIII. Nautæ & aurigæ Catholici in Hollan-
dia, etiam sine gravi metu, si absit prava inten-
tio, licitè vehunt annonam ad castra hæretico-
rum, si adsint alii, qui illis cessantibus facerent,
quia nisi id faciant, excludentur omni lucro,
tanquam ososores boni publici. *V. Less: n. 123.*
Sanch. l. c. Filliuc. l. 22. c. 5.

A D D E N D A.

Q. 70. Quid hic notandum sit circa propositionem
51: ab Innoc. XI. damnatam. R. Propositio illa sic 251
habet, Famulus, qui submissis humeris scienter adju-
vat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandum
Virginem, & multoties eidem subservit, deferendo
scalam, aperiendo januam aut quid simile cooperan-
do, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis
detrimenti, puta ne à Domino malè tractetur, ne cor-
pis oculis aspiciatur, ne domo expellatur. Circa hanc
damnationem notanda sunt sequentia.

§. 1. Ex hac damnatione colligitur, non esse
licitum cooperari alterius peccato per talem a- 252
ctionem, quæ per se & proximè ad illud pecca-
tum concurrat seu adjuvet, qui enim sic concur-
rit, re ipsâ directè vult peccatum.

§. 2. Quamvis aliquæ actiones hujus famuli 253

O 2

de

de se non adjuvent per se & proximè ad peccatum, uti v. g. aperire januam aliquam, quod de se est quid indifferens, tamen certum est cooperationem illius Famuli positam in collectione omnium circumstantiarum, quæ hic recensentur, dici debere per se & proximè adjuvare ad peccatum, ideoque esse illicitam; circumstantiæ autem sunt hæ, inprimis quòd faciat scienter, id est, sciens herum velle inferre stuprum cum gravi violatione justitiæ, si enim nesciret vel tantum dubitaret, non deberet præsumere herum suum velle ingredi ex malo fine, cum delicta non præsumantur, tumque ex justa causa posset materialiter cooperari: deinde multoties cooperatur, & scit illam suam cooperationem multoties juvare ad stuprum: præterea damnum, quod timet, non est summè notabile nec gravissimum, nam semel percuti non est famulo intolerabile; aspici torvis oculis est adhuc magis tolerabile; expelli domo etiam communiter non censetur gravissimum malum, quia tales heri post impetum iræ revocant vel permittunt redire famulos, aut saltem talis famulus potest plerumque simile servitium invenire: itaque nunc certum est, quando cooperatio ad peccatum fit per collectionem harum vel similium circumstantiarum, semper peccari.

254 §. 3. Dubitat *Carden.* in 2. crisi. d. 31. n. 4., an talis cooperatio licita foret illi famulo, si ab hero timeret gravissimum malum, v. g. lethale vulnus, mutilationem, mortem, *7lls. t. 3. n. 114.* putat excusandam à mortali, sed probabilius est non excusandam, quia cooperatio posita in illis circumstantiis videtur per se & proximè tendere ad peccatum, adeoque esse intrinsecè mala, nec posse

posse ex ulla causa cohonestari : hinc limitanda est doctrina *Busenb.* , quamvis enim non contineat propositionem damnatam, eò quòd non loquatur de hero volente inferre stuprum, quod est peccatum contra justitiam , neque de famulo multoties sic subserviente, favet tamen propositioni damnatæ.

Q. 1. *Quomodo liceat petere, permittere vel cooperari ad aliquid, quod non fit sine peccato.* R. §. 1. Pro hoc communiter dantur seqq: regulæ. 1. Si absolute petis rem ab altero fieri , quæ nullo modo potest fieri aliter, quàm peccando, peccas, quamvis certò scires alterum paratum esse ad faciendum. *Dixi*, absolute, quia posses conditionatè petere, ut impedires majus peccatum, uti n. 222. dictum est. 2. Hoc solum licitum est petere ab eo , qui paratus est facere, quod ipse potest licitè præstare. 3. Non peccat, qui ex justa causa petit opus, quod bene & malè fieri potest ab altero, licèt sciat ipsum malè facturum, & faciendo peccaturum : Ratio est, quia ex rationabili causa petis, quod tibi utile est, & alius rectè præstare potest; quòd si non præstet, sicuti debet, ipsi imputatur, nam tu jure tuo uteris, neque ob illius malitiam teneris cum gravi incommodo tuo abstinere. 4. Non peccas, si ex justa causa offeras materiam ex se licitam , quâ alter ex malitia sua abutetur ad peccandum : Ratio pro hoc est eadem , id enim est præter intentionem tuam : advertendum est tamen non ubique semper sufficere eandem causam , nam tantò major requiritur, quantò peccatū ad quod præbetur occasio, est gravius, & quantò proximius ac magis concurrat ad illud ; item quantò probabilius est peccatum non secuturum, si non præberem occasionem &c: 5. Qui facit aliquid indif-

ferens, ignorans an alter sit abufurus necne, non dicitur cooperari, si hoc faciat ex rationabili causa, absque intentione, ut alter abutatur, quia in dubio alter præsumi debet non abufurus. 6. Non pecco, si faciam opus indifferens & remotè concurrens ad peccatum, quo posito alter peccat, adhuc peccaturus, licèt ego illud opus non fecissem. 7. Pecco, si permittam peccatum alterius eo fine, ut peccatum fiat. Has regulas communiter tradunt Doctores, cum *Sanch.* in Decal. l. 1. c. 7. & l. 3. c. 8. *Bonar.* de pec. d. 1. q. 4. p. 2. §. 1. *Castrop.* t. 6. d. 6. p. 10. *Tamb.* in Dec. l. 5. c. 1. §. 4. n. 2. & 16. ex quibus iidem Auctores sequentia deducunt:

256 §. 2. Peccas invitando Titium ad cœnam die jejunii, quamvis scias eum paratum esse ad frangendum jejunium, quia petis rem fieri, quæ eo tempore ab ipso fieri non potest sine peccato, *Vasq.* *Castrop.* & alii. Catholicus tamen aliquis nobili hæretico ad se divertenti potest amicitia & humanitatis causâ apponere cibos in die jejunii, si alioqui daret occasionem gravibus querelis & murmurationibus contra se tanquam rusticum, inurbanum, superbum, *Lug.* de Fide d. 14. n. 168. & *Arsdeck.* t. 2. p. 2. t. 6. de hæreticis q. 16. Et de tali circumstantia vel occasione offendendi amicum invitatum sic habet *S. August.* serm. 231. de temp.: *tu eum noli adjurare, noli cogere, sed in potestate ejus dimitte, ut quantum sibi placuerit, bibat, si se inebriare voluerit;* idem autem est de ministracione cibi: hinc addit *Tamb.* amicum posse amico apponere cœnam urbanitatis causâ etiam die jejunii, & rationem dat l. 4. c. 5. §. 6. n. 9., quia ex una parte ratio hospitii excusat, ex alia parte hæc opera sunt indifferencia, hospites enim tantum

po-

poterunt sumere, quantum sibi licebit, nec ipse
 invitat ad transgressionem jejunii. Addit *Uss.* t. 3.
 n. 117. eum in civitate acatholica non peccare,
 qui die vetito apponit carnes alicui, qui nihilo-
 minus alibi eas erat certo comesturus, quia appo-
 nens non inducit nec determinat ad illud pecca-
 tum, sed tantum determinat ad individuū hujus
 materiæ præ illa, in quo nihil est distinctæ mora-
 liter malitiæ: atque pro ea sententia citat *Nav:*
Less: *Sanch:* *Laym:* contra *Castrop:*

§. 3. Si Dominus velit comedere carnes in 257
 contemptum Ecclesiæ, non peccat famulus eas
 coquens & porrigens, si sine gravi damno non
 possit evitare, quia actio, quæ præcipitur famulo,
 non est illa, quæ contemnitur Ecclesia, sed hæc a-
 ctio est ipsa manducatio: si autem nullum signum
 exterius appareat, præsumi potest, quod non
 præcipiatur ex contemptu Ecclesiæ, ita *Less.* in
Auct. V. Hæreticus. cas. 13. *Steph.* t. 3. d. 1. n. 41.
 & alii.

§. 4. Si absit scandalum, potest venator vel au- 258
 ceptus in quadragesima capere feras vel aves, &
 vendere in terris hæreticorum, quia opus illud
 per se est indifferens, & valde remotè cooperatur
 violationi præcepti Ecclesiæ, sic enim in plerisque
 locis tum venditur caro pro iis, quibus licet co-
 medere, quod eorum conscientiam relinquitur, ita
Less. cas. 14. Similiter si Opifex catholicus famu-
 los habeat hæreticos valde peritos, qui nolint
 apud eum in quadragesima permanere, nisi car-
 nes apponantur, quos tamen absque gravi rei
 familiaris jactura dimittere non potest, si absit
 scandalum, posse illis apponere carnes, docent
Burgh: cent. 1. cas. 21. & *Arsdek:* suprâ, quia hoc
 non videtur esse formaliter cooperari peccato,

sed solum illud permittere ; & pluribus locis, ubi catholici hæreticis permixti vivunt, id usu receptum esse dicunt.

259 §. 5. Non licet diebus festis petere laborem servilem ab hæreticis, quamvis alibi sint laboraturi, ita *Arsdek.* q. 17. §. 3. Ratio est, quia hæretici obligantur illo præcepto tum abstinendi à servilibus, ergo licitè non laborant, ergo pecco petendo ab illis, quod nullo modo licitè fieri potest in illis circumstantiis.

260 §. 6. Potest aliquis privatus aliquod opus dare faciendum alteri sive hæretico sive Catholico, quamvis putet hunc etià die festo laboraturum, dummodo ad hoc illum non inducat, & ille nihilominus erat tali die laboraturus, tunc enim passivè se habet ad violationem Festi, neq; privatus sed solus Superior tenetur curare, ut serventur Festa, ita *Less.* cas. 6.

261 §. 7. Qui sine justa causa vinum vendunt illis, quos probabiliter putant se inebriaturos, peccant mortaliter : Causa autè sufficiens, per se loquendo, non videtur esse lucrū, quo carerent nõ vendito illo præcisè vino, hoc enim lucrū est omnino modicum, ita *S. Thom.* 2. 2. q. 250. a. 1. *Beja* p. 1. cas. 48. *Valent. Rodriq. Sanch. Bonac.* de pec. d. 2. q. 4. p. 2. §. 1. n. 30. *Gob.* in *Quin.* t. 5. c. 13. à n. 46. : Similiter, inquit *Beja*, si quis Caupo, ut plures hospites habeat, permittat ad ædes suas venire meretrices & inservire mensis, peccat mortaliter, quia dat occasionem proximam peccatis, tum meretricum tum hospitem : Causas tamen justas promendi vinum etiam se inebriaturis dicunt *Sanch. & Castrop.* esse, si alioquin esset afficiendus, non tantum contumeliis sed etiam gravibus molestiis & incommodis : item si notabiliter minuendus

nuendus esset affluxus hospitem, id enim cum tempore esset ipsi grave damnum; & ita docent Auctores gravissimi relati in *vindicis Gobat*, p. 2. ad prop: 17. favetque *S. August.* n. 256. relatus. Quod si dubitet, an hospites sint se inebriaturi, putat *Gob.* n. 52. contra *Navar.*, etiam si abesset talis causa, promere posse, quia est in possessione, quod sibi liceat promere, neque delictum aliorum debet præsumi; verius tamen videtur, si probabile sit alios inebriandos, non posse sine justa causa promere, ne eos exponat periculo proximo peccandi.

§. 8. Peccat graviter, qui alium provocat ad 262
haustus, è quibus prævidetur secutura ebrietas, quamvis id fiat amicitia causa: similiter peccant graviter, qui alios vexationibus inducunt ad blasphemias, imprecationes, contumelias &c, quia formaliter cooperantur ad peccatum.

§. 9. Non peccat, qui vendit ornamenta puel- 263
læ per illa sollicitaturæ alios ad peccatum, quæ ornamenta venderentur ab alio, ita *Sanch. Nav. Az. Less. Bonac.* n. 35. *Dian.* p. 5. t. 7. R. 38. contra *Castrop.* & alios. Ratio est, partim quia illa venditio est quid indifferens & remotè se habens ad peccatum, partim etiam quia si vendens peccaret, esset ideo, quia non impedit peccatum proximi, atqui licet non venderet, non ideo impediret, alius enim esset, qui venderet, ergo vendendo non peccat. Ex eadem ratione judicarunt viri docti me non peccare, si vendam panes hæreticis, quibus utentur in suo falso sacramento cœnæ.

§. 10. Si fœmina munera acceptet oblata ab 264
amasio ea largiente ex malo fine, quamvis ipsa non consentiat ejus intentionibus, regulariter peccat graviter, quia fovet impurum ejus amo-
O 5 rem,

rem, desiderium ac spem. *Nec refert*, quòd dicat se nolle consentire, *nam* re ipsa acceptando adhuc relinquit spem, ita *Sporer. t. 5. c. 5. n. 141.*

265 §. 11. Peccat, qui alteri irato reddit suum gladium, quo prævídetur occisurus alterum, nisi excuset metus gravis incommodi, ita *Sanch. Bonac. & alii.* Ratio est, quia licèt illa redditio sit res de se indifferens, tamen in his circumstantiis proximè se habet ad occisionem, ergo teneris non reddere, si possis sine gravi incommodo. Similiter peccat, qui alterum reddit audaciorém vel animosiorém ad peccandum, si id faciat per actionem propinquam peccato, uti si gladium suum meliorem det duellaturo, non audenti duellare suo minùs apto, ita *Tamb. n. 19. & 22.*

266 §. 12. Si adsit justa causa, licitum est petere juramentum ab eo, quem putas pejeraturum, ita cum aliis *Suarez, Dian. R. 9. Tamb. in Dec. l. 3. c. 1. §. 6. n. 1. contra Sot. Vasq. Sylvium & alios.* Quòd si scias alterum determinatum esse ad non jurandum aliter, quàm falsò, *Bonac. Castrop. & alii* dicunt non licere petere, quia peteretur juramentum illud, quod alter non potest licitè præstare: si autem inducas Cajum ad jurandum aliquid, quod ipse putat esse verum, tu autem scis esse falsum, quamvis ignorantia illum à peccato excuset, tu tamen peccas, quia inducis, ut adducat Deum in testem falsi, quod est intrinsecè malum, Ita *Azor Suar. Sanch. Tamb. à n. 3. contra Hurt.,* cujus sententiam *Dian. R. 14. vocat probabilem:* si tamen ille se offerret ad sic jurandum, & hoc juraret ad probandum aliquid, quod scires esse verum, licebit permittere, ut juret, ita *Sanch. in Dec. l. 3. c. 8. n. 11.*

267 §. 13. Licitum est petere mutuum ab usurario, quando

quando est rationabilis causa, ita *S. Thom.* aliique communiter; unde si quis pecuniâ indigeat ad negotiationem necessariam, nec possit facilè aliunde habere, licitè petet ab usurario: imò etiam si sciret illum non esse mutuaturum, nisi ipsemet petens, usuram offerat, poterit sic dicere, da mihi mutuo centum, & restituum tibi centum, & si volueris, etiam decem; ita *Mol. Sanch. Hurt.* apud *Dian.* p. 5. t. 5. R. 8. Idem tenent *Tamb.* in Dec. l. 5. c. 1. §. 4. à n. 44. & *Spor.* t. 6. c. 4. n. 125. Ratio est, quia non petit peccatum usurarii sed mutuum, quod licitè dari potest; ex rationabili autem causa utitur adjuncto peccato usurarii, & dat occasionē scandalo tantum pharisaico. Quòd si peteretur mutuum à tali usurario sine necessitate, sed tantum ad lusus non necessarios vel ad negotiationem superfluum, *Cajer. Navar.* & alii multi apud *Sanch.* n. 23. adhuc putant peccari tantum venialiter, quod *Sanch.* putat probabile, *Castrop.* tamen & alii communiùs dicunt peccari mortaliter, quia non adest sufficiens causa honestans permissionem istius peccati.

§. 14. Non peccat, qui juvat usurarium in numerandis pecuniis, in scribendis nudis rationibus, quæ nihil faciunt ad repetendas usuras, in deferendo pignore pro securitate usuræ, in exigendis amicè usuris, ne alter videatur infidelis. Ratio est, quia hæc supponunt peccatū, vel nudè concomitantur, neque mutuarius ad hæc est invitus: Peccat tamen Notarius scribens contractum usurarium, quia licet mutuarius consentiat, ipse facit contra suum juramentum, quo tenetur non servire in actibus injustis: atque idem est de Testibus firmantibus talem contractum, ita *Tamb.* n. 60. Quomodo autem Principes non
sem-

semper peccēt permittendo usuras, videri potest apud *Dian.* p. 9. t. 8. R. 14. Vide etiam dicenda l. 3. *Busenb. f. 209* p. 2. à n. 925. An autem licitum sit domū suam elocare usurario vel meretrici, dicitur ibid. n. 1042.

269 §. 15. Ex causa licitum est mutuare usurario, quamvis hic pecuniā illā sit abusus : causa autem justa est periculum offendendi illum, qui potest multū nocere, ita *Azor, Pirh.* l. 5. tit. 19. n. 116. *Less.* in *Auct. v. usura.* c. 5. Ratio est, quia mutuare est actio indifferens & usurarius posset non abuti; neque mutuans tenetur cum gravi suo incommodo peccatum illius impedire : notat tamen *Less.*, quod solum commodum iusti lucri non sit causa sufficiens, quia tale lucrum potest haberi in alia honesta negotiatione.

270 §. 16. Qui vendit alteri, quem novit injustē revenditurum, quia hic revendens miscebit v. g. vinum aquā, non peccat, si difficulter vel cum damno debuisset vendere alteri : peccat autem contra Charitatem, si alteri potuisset æquē commodē vendere, ita cum aliis *Tamb.* n. 37.

271 §. 17. An liceat petere à malefico, ut tollat maleficium, dicitur l. 3. p. 1. à n. 41. Peccant tamen omnes, etiam Judices, qui vel ex curiositate, vel ad explorandum, an aliquis sit magus, inducunt, ut exerceat coram se opus maleficii, vel magiæ, v. g. ut faciat mures, quia inducunt ad opus, quod nunquam licitē fit, cum semper fiat ex pacto cum dæmone : similiter non licet petere à mago vel quoquam alio, ut furem occultum ostendat, quia hoc non fit, nisi recurrendo ad dæmonem, vel utendo aliquo pacto cum illo, ita *Less. V. Magia,* cas. 5. Quod si saga sponte se offerat ad notas in alio ostendendas, per quas cognoscatur etiam esse maleficus vel complex, *Less.* dicit non licere
fistere

fistere alterum coram saga, quia, qui fisteret, consentiret, & poni vellet actionem, per quam saga illum convinceret, hæc autem actio est usus pacti cum dæmone: similiter qui materiam præparat mago, circa quam operetur, v. g. qui tenet speculum, ut magus in eo ostendat furem, aut qui ponit cribrum vel pelvim, intendens ut ipse arte suâ uratur, graviter peccat, quia actioni magicæ cooperatur, ita *Less. supra*. Vide dicenda l. 3. p. 1. n. 44.

§. 18. Peccas, si extra necessitatem vel utilitatem magnam petas ab excommunicato tolerato, ut tibi Sacramenta ministret, ita *Suar.* & alii contra *Sanch. Hurt. & Tamb. n. 40.*; si autem petas ab impio Sacerdote, ut tibi Sacramenta ministret vel celebret, si non adsit necessitas vel utilitas magna, etiam probabiliter peccas, quamvis id negent *Az. Hurt. Dian. p. 5. t. 7. R. 8.*; quia petis actum prohibitum in eis circumstantiis, in quibus non est moraliter possibile, ut licitè ponatur ab illo, à quo petitur.

§. 19. Peccat famulus, qui scribit, vel ad alterum defert literas aut nuntia directè tendentia ad peccatum, v. g. ad fornicationem vel duellum, ita *Sanch. Bonac. Rebellus*. Rationem dant, quia hæc nuntia & hæc literæ sunt intrinsecè malæ: de veritate hujus rationis dubitat *Castrop. t. 6. d. 6. p. 11. n. 7.*, si enim absit animus & finis malus, videntur indifferentia respectu scribentis vel deferentis; non licebit tamen scribere vel deferre, quia per se & proximè habent se ad peccatum: unde audiendus non est *Merolla* apud *Dian. p. 3. t. 6. R. 1.*, qui excusat scribentem ex gravi causa. Quòd si famulus dubitet, an literæ contineant turpia, *Sanch.* adhuc putat deferre non posse, sed *Castrop.* absolutè dicit posse, *Rebellus* & alii dicunt

dicunt debere, quia famulus tenetur obedire, ubi non est peccatum; & in dubio stat præsumptio pro Domino.

274 §. 20. Aurigæ vel nautæ, qui vehunt ab uno loco in alium quendâ, quem sciunt eò proficisci ad peccandum, non peccant, quia remotè tantùm cooperantur ad malum, per actionè de se indifferentè, ita *Nav. Merol. Dian. apud Tamb. n. 30.*

275 §. 21. Si Patria injustè sit capta ab hoste, secluso scandalo non tenentur antiqui Officiales sua officia deponere, quamvis aliquando debeant scribere aut subscribere decreta, vi quorum fiant injustæ exactiones, nam idem fieret ab aliis plùs notituris, ideoque Respublica aut prior Dominus censetur malle, ut tales maneant in officio, qui id faciant animo impediendi majus malum, & cum spe faciliùs restaurandi causam justam, quem etiam animum habere debent ejusmodi officiales, ita *Less. v. Rebellio. cas. 2.*, ubi *cas. 5.* ait multò magis licitum esse colligere vectigal vel contributiones, licèt impendendæ sint ad bellum injustum, collectio enim illa de se est indifferens, & remotè se habet ad peccatum malè impendentis. Addit *cas. 4.*, secluso scandalo, & si adsit metus gravis damni, licitum esse proclamare diem precum pro felici successu belli, quod injustum est, tum autem intendi non debet victoria hujus injustæ partis, sed successus felix, quia injustè bellanti feliciùs est vinci quàm vincere.

276 §. 22. Si peccatum permittas eo fine, ut peccantem punire possis, v. g. si Custos gabellæ se abscondat, ut nauta præteriens puniatur, peccat, quia qui pœnam necdum contractam intendit, etiam intendit peccatum, ad quod pœna consequitur; non tenebitur tamen restituere, quia non est

est contra Justitiam sed tantum contra Charitatem, ita *Tamb.* n. 3. Quod si intenderes, ut semel deprehensi aliis vicibus sibi magis timerent defraudare gabellam, & sic minus delinquerent, non peccares, quia ex causa permitteres unum delictum, ut impedirentur plura. An liceat alicui occasionem offerre ad peccandum, aut saltem eam permittere, ut in peccato illo deprehensus corrigatur & resipiscat, de his habet *Busenb.* relatus n. 243. in fine, possuntque videri *Mendo* in Stat. d. 1. q. 20. & *Moya* t. 6. d. 6. q. 3. ubi quaestiones illas optimè tractant. *Illf.* tr. 3. n. 116. docet posse offerri occasionem peccati venialis, ut se servet indemnum & alterum emendet.

§. 23. Christianos captivos, qui simul cum ²⁷⁷ Turcis ad litora Christianorum adventant, posse cum Dominis Infidelibus cooperari ad rapinas & incendia ob vitandam mortem sibi aliàs imminentem, docent *Lorca*, *Dian.* *Castrop.* & alii apud *Mendo* d. 6. q. 10., qui defendit velut probabile, quia sunt in extrema necessitate, in qua licitum est uti bonis temporalibus aliorum pro liberanda vita sua.

Index Rerum Libro II contentarum.

Numeri hic, sunt marginales.

- Amoris actus & affectus varii.* à 157.
Calendarium vetus, an observari possit. n. 113.
Charitas erga Deum. n. 1130. Quando obliget. à n. 131. n. 144. Modus disponendi ad illà. à n. 146.
Charitas proximi. à n. 168. Ordo. n. 168. à n. 176.
Communicatio cum Judæis. à n. 82.
Contritionis actus. n. 156.
Cooperatio ad peccatum. à n. 250.
Corruptio fraterna, quando facienda. à n. 208.

Dela-